

มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ
ศึกษากรณี ผู้ค้ายาเสพติด
Legal Measures to Prevent Repeat Offenses
Case Study of Drug Dealers

ธีรพงษ์ ศรีมาลา*

Teeraphong Srimala

หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Master of Laws Program Field of Study: Law Suratthani Rajabhat University

อัศกร ไชยพงษ์**

Akkhakorn Chaiyapong

นพดล ทัดระเบียบ***

Noppadol Tadrueb

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, ประเทศไทย

Suratthani Rajabhat University, Thailand

E-mail: Teeraphongs@oncb.go.th

Received: January 12, 2024

Revised: January 24, 2025

Accepted: January 25, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) ศึกษาปัญหาการไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ค้ายาเสพติดในประเทศไทย (๒) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิด การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และการสงเคราะห์ผู้กระทำความผิดเพื่อการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ (๓) ศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของประเทศไทยและต่างประเทศ และ (๔) เสนอแนวทางมาตรการกฎหมายในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ค้ายาเสพติดในประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ ตำรา บทความวิชาการ คำพิพากษาของศาล และข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยนำข้อมูล

* จำลิตรี ธีรพงษ์ ศรีมาลา SM.3 Teeraphong Srimala นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี Master of Laws Program Field of Study: Law Suratthani Rajabhat University

** รศ.ดร.อัศกร ไชยพงษ์ Assoc.Prof.Dr.Akkhakorn Chaiyapong ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ Thesis Advisor

*** ดร.นพดล ทัดระเบียบ Dr.Noppadol Tadrueb ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ Thesis Advisor

จากการศึกษามาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเรียบเรียงในรูปแบบพรรณนาความ เพื่อให้เกิดแนวทางมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ค้ายาเสพติดในประเทศไทย

ผลการศึกษาพบว่า (๑) ประมวลกฎหมายยาเสพติด ได้กำหนดมาตรการกฎหมายเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้เสพยาเสพติดไว้เป็นการเฉพาะ ตามแนวคิดที่ว่า “ผู้เสพ คือ ผู้ป่วย” ประมวลกฎหมาย ยาเสพติด คงมีเพียงมาตรการแก้ไขฟื้นฟูโดยกรมราชทัณฑ์ในขณะที่รับโทษอยู่เพียงเท่านั้น (๒) ภายใต้ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด การป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ จะต้องประกอบด้วยกระบวนการ ๓ ส่วน ได้แก่ การแก้ไขฟื้นฟู การกำกับติดตามภายหลังปล่อย และกระบวนการสงเคราะห์ภายหลังปล่อย (๓) การป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของประเทศไทย ปรากฏมาตรการกฎหมายเฉพาะความผิดเกี่ยวกับเพศและการใช้ความรุนแรงเท่านั้น โดยพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. ๒๕๖๕ ทว่าในส่วนของการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ค้ายาเสพติด ดำเนินไปในลักษณะนโยบายกระทรวงยุติธรรม ด้วยการจัดตั้งศูนย์เฉพาะกิจเฝ้าระวังความปลอดภัยของประชาชนในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ซึ่งเป็นการดำเนินงานในลักษณะการขอความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ได้แก่ กรมราชทัณฑ์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น ทำให้ประสิทธิภาพการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ไม่เทียบเท่ากับกรณีการรับรองไว้โดยกฎหมายโดยตรง (๔) ผู้วิจัยจึงเสนอแนวทาง ดังนี้ (๑) กรณีมาตรการกำกับติดตามผู้ค้ายาเสพติดภายหลังปล่อย ควรนำเอามาตรการการกำหนดกรอบระยะเวลาในการคุมประพฤติภายหลังปล่อยและรวมถึงมาตรการในการกำกับติดตามผู้พ้นโทษภายหลังปล่อย ตามแบบอย่างที่ใช้บัญญัติไว้ในกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา มาบังคับใช้กับกรณีผู้ค้ายาเสพติด ด้วยการเพิ่มเติมประมวลกฎหมายยาเสพติดขึ้นใน มาตรา ๑๒๓/๑ (๒) กรณีมาตรการสงเคราะห์ภายหลังปล่อย ควรกำหนดให้มีมาตรการสงเคราะห์ภายหลังปล่อย ด้วยวิธีการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการจ้างงานผู้พ้นโทษภายหลังปล่อยตามแบบอย่างของรัฐบัญญัติว่าด้วยการให้ออกาส ค.ศ. ๒๐๐๗ ของประเทศสหรัฐอเมริกา ด้วยการเพิ่มเติมมาตรการสงเคราะห์ภายหลังปล่อยผู้ค้ายาเสพติดขึ้นในประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๒๓/๒

คำสำคัญ: ผู้ค้ายาเสพติด; การกระทำความผิดร้ายแรง; การป้องกัน; การกระทำความผิดซ้ำ

Abstract

The objectives of this study were to (1) study the problem of the lack of appropriate legal measures to prevent drug traffickers from re-offending in Thailand; (2) study concepts and theories regarding punishment of offenders. rehabilitation of offenders and assistance to offenders in order to prevent repeat offenses. (3) Study legal measures related to the

prevention of repeat offenses in Thailand and abroad, and (4) Propose guidelines for legal measures to prevent repeat offenses by drug traffickers in Thailand It is qualitative research. By studying and researching information from books, textbooks, and academic articles. court judgment and electronic data The data from the study were analyzed, synthesized and compiled in a descriptive form. To create guidelines for legal measures to prevent repeat offenses by drug traffickers in Thailand.

The results of the study found that (1) the Drug Code Has specified legal measures to prevent repeat offenses by drug users. According to the concept that “addicts are patients”, the Drug Code may only include rehabilitation measures by the Department of Corrections while they are serving their sentences. (2) Under the theory of punishment to correct and rehabilitate offenders. Prevention of repeat offenses It must consist of a 3-part process: correction and rehabilitation. Post-release supervision and the assistance process after release (3) Prevention of repeat offenses in Thailand Legal measures appeared only for sexual offenses and violence. By the Act on Measures for Preventing Repeat Offenses in Sexual or Violent Offenses, B.E. 2022, but in terms of prevention Repeat offenses by drug dealers Carry out in accordance with the policy of the Ministry of Justice. By establishing a special center to monitor public safety in 2020, which is an operation in the form of requesting cooperation from various government agencies, including the Department of Corrections, Royal Thai Police. Provincial government and local government Makes it more effective in preventing repeat offenses. It is not equivalent to the case certified directly by law. (4) The researcher therefore proposes the following guidelines: (1) In the case of measures to monitor and monitor drug traffickers after their release. Measures should be taken to determine the time frame for probation after release and include measures to monitor and monitor those released from prison after release. Following precedent set forth in United States law. to be enforced in the case of drug dealers With the addition of the Narcotics Code in Section 123/1 (2) in the case of relief measures after release There should be measures to provide assistance after release. By means of supporting the budget for employment of post-release prisoners following the example of the Opportunity Act of 2007 of the United States. By adding relief measures after the release of drug traffickers in the Narcotics Code, Section 123/2.

Keywords: Drug Dealers; Serious Offenses; Prevention; Repeat Offenses

บทนำ

ด้วยปัจจัยจากกระแสเกี่ยวกับการบังคับโทษทางอาญาในปัจจุบัน ได้เล็งเห็นว่าการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของอาชญากรให้กลับกลายเป็นคนดีคืนสู่สังคมนั้น คือเป้าหมายสำคัญของภาครัฐ หากการนำตัวบุคคลมาลงโทษอย่างสาสมดังเช่นเก่าก่อน กล่าวคือ สังคมมีความเชื่อมั่นและมุ่งหวังว่ามาตรการเพื่อการบังคับโทษของรัฐตามกฎหมาย จะส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ทักษะคิด ชุมความคิดของผู้กระทำความผิดทางอาญาได้ ซึ่งรวมไปถึงการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษภายหลังได้รับการปล่อยตัว (After – Care Services)^๑ ด้วย โดยกระแสเกี่ยวกับการบังคับโทษทางอาญาในลักษณะเช่นนี้ได้รับค่านิยมมาจากทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Rehabilitation) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อตัดโอกาสการกระทำความผิด (Incapacitation)^๒ รวมถึงแนวคิดในการพัฒนาคัมครองและพิทักษ์สิทธิผู้พ้นโทษ^๓ และแนวคิดที่ว่าด้วย การสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ (After – Care Services) ที่นำมาบังคับใช้ผ่านบทกฎหมายในทางผสมผสานกัน โดยปรากฏอยู่ในกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการบังคับโทษทางอาญาดังตัวอย่างเช่น ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ค.ศ. ๑๙๕๕ (Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners - SMR) ในข้อ ๔.๑ ซึ่งกำหนดเป้าประสงค์ของการลงโทษจำคุก หรือการใช้มาตรการที่คล้ายคลึงกันเพื่อที่จะคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมและลดการกระทำความผิดซ้ำ เป็นต้น^๔ สะท้อนผ่านบทบัญญัติของกฎหมายหลากหลายฉบับ อาทิ (ก) ประมวลกฎหมายอาญา เกี่ยวกับการกำหนดให้ผู้ต้องโทษปรับสามารถทำงานรับใช้สังคมแทนโทษปรับนั้นได้ (มาตรา ๓๐/๑) หรือการกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติจากการรอกการลงโทษด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติ (มาตรา ๕๖) เป็นต้น (ข) พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้แก้ไข หมวด ๒ ว่าด้วยการจำแนกและการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง โดยมาตรา ๔๒ ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า “เพื่อประโยชน์ในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดีให้อริบดีจัดให้มีระบบการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังด้วยวิธีการ และแนวทางที่เหมาะสมเกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง โดยให้ผู้ต้องขังได้รับการศึกษา การอบรม ทั้งด้านคุณธรรมและจริยธรรม การทำงาน การฝึกวิชาชีพ การปฏิบัติศาสนกิจ การเรียนรู้วัฒนธรรม อันดีงาม กิจกรรมสันทนาการ กีฬา รวมทั้ง

^๑ นิธิศร์ พรหมพัฒน์, “กฎหมายบังคับโทษ : ปัญหาเกี่ยวกับการสงเคราะห์หลังปล่อย”, วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชานิติศาสตร์: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๖๕), หน้า ๖๖.

^๒ พยงค์ สินธุาว, “บทบาทและหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติด้านการสืบเสาะและพินิจ”, เอกสารประกอบผลงานเรื่องที่ ๑, (กรมคุมประพฤติ: กระทรวงยุติธรรม, ๒๕๕๕), หน้า ๑๘.

^๓ ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์, “แนวทางการพัฒนากฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิ และสงเคราะห์ผู้พ้นโทษในประเทศไทย”, วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๙) : ๑๒๑.

^๔ กรมราชทัณฑ์, “คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ เอกสารองค์การสหประชาชาติ”, E/CN.15/2015/L.6/Rev. ภาคผนวก ข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners) (ข้อกำหนดแมนเดลลา - Mandela Rules) พ.ศ. ๒๕๕๘, หน้า ๑๙๙.

จะต้องมีโอกาสได้รับการติดต่อกับครอบครัว ญาติมิตร องค์กรเอกชนที่มีภารกิจเพื่อแก้ไขบำบัด พื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังและรับรู้ถึงข่าวสาร และความเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอก เป็นต้น หรือ หมวด ๖ ว่าด้วยการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการพ้นจากเรือนจำ ในมาตรา ๖๔ ก็บัญญัติในทำนอง เดียวกันว่า “ให้เรือนจำเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย โดยริเริ่มเตรียมการตั้งแต่ได้รับตัวผู้ต้องขังไว้ใน เรือนจำ เพื่อให้มีกระบวนการในการส่งเสริม และช่วยเหลือผู้ต้องขังได้อย่างถูกวิธีและเหมาะสม เพื่อให้ ผู้ต้องขังแต่ละคนกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้...” เป็นต้น

จากบทบัญญัติทางกฎหมายที่แสดงไว้เหล่านี้ ย่อมยืนยันในทางประจักษ์ว่าการบังคับโทษทางอาญา เพื่อการส่งต่อผู้กระทำความผิดภายหลังการพ้นโทษให้เป็นคนดีกลับคืนสู่สังคมมีทิศทางการพัฒนาที่ดีขึ้น แต่ในมิติสะท้อนกลับของสังคมภายใต้สถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับปัญหาเสพติดที่ปรากฏอยู่ในสภาพ สังคมของประเทศไทย สะท้อนข้อเท็จจริงได้จากสถิติการตรวจยึดยาเสพติดของกลางได้ในปริมาณมาก และต่อเนื่องในลักษณะรายวัน ซึ่งในปีพุทธศักราช ๒๕๖๔ ที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ถูกจัดอันดับให้เป็น ประเทศที่มีการจับกุมและตรวจยึดยาเสพติดได้มากที่สุดในกลุ่มประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้^๕ จากกระแสความรุนแรงของปัญหาเสพติดข้างต้น กระทรวงยุติธรรม ในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรง ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างบูรณาการ โดยในมิติของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ได้มี การนำเอามาตรการเกี่ยวกับการป้องกัน ปรามปราม และบำบัดฟื้นฟูผู้เสพยาเสพติดตามที่ประมวล กฎหมายยาเสพติดบัญญัติรับรองไว้มาใช้บังคับอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ยังคงเห็นว่า “ผู้เสพ คือ ผู้ป่วย” จึงสร้างมาตรการในเชิง ของการบำบัดรักษาไว้อย่างรอบด้าน โดยขยายรายละเอียดไว้ในลักษณะ ที่ ๓ ว่าด้วยการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้ผู้เสพยาเสพติดเหล่านั้น หวนกลับมา เสพยาเสพติดหรือกระทำความผิดซ้ำอีก กล่าวคือ กระทรวงยุติธรรมได้กำหนดนโยบาย โดยให้ทำการ จัดตั้งศูนย์เฉพาะกิจเฝ้าระวังความปลอดภัยของประชาชน (JSOC) ขึ้น^๖ ทำหน้าที่เฝ้าระวังควบคุม ผู้พ้นโทษที่ต้องคดีอาชญากรรมขั้นรุนแรง ได้แก่ ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาฆ่าแล้วฆ่า และรวมไปถึงผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดด้วย^๗ และเรียกผู้พ้นโทษที่อยู่ในข่ายการเฝ้าระวังดังกล่าวว่า “ผู้พ้นโทษ ที่มีลักษณะพิเศษ”^๘

^๕ BBC News ไทย, “ยาเสพติด: ไทยแชมป์จับยาบ้า-ไอซ์ มากที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงและอาเซียนในปี ๒๐๒๑”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.bbc.com/thai/thailand-61633388> [๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๕].

^๖ คำสั่งกระทรวงยุติธรรมที่ ๑/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๓, “เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการประสานงาน เฉพาะกิจ เพื่อเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญของผู้พ้นโทษที่มีลักษณะพิเศษ”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://resolution.soc.go.th> [๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๖].

^๗ ไทยรัฐออนไลน์, “สมศักดิ์เร่งดันกฎหมายติดตามพฤติกรรมผู้พ้นโทษ ถอดโมเดลออสเตรเลีย อเมริกา”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.thairath.co.th> [๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๖].

^๘ คำสั่งกระทรวงยุติธรรมที่ ๒๕/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๓, “เรื่องจัดตั้งศูนย์เฉพาะกิจเฝ้าระวังความปลอดภัยของประชาชน”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://resolution.soc.go.th> [๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๖].

จากการกำหนดและดำเนินนโยบายดังกล่าวนี้ จึงเท่ากับว่าปัญหาเกี่ยวกับการเฝ้าระวังการกระทำความผิดซ้ำของผู้ค้ายาเสพติด เป็นสิ่งที่กระทรวงยุติธรรมเล็งเห็นว่าเป็นปัญหาสำคัญ ที่อาจขยายผลไปยังการก่ออาชญากรรมในมิติอื่น ๆ ในสังคม แต่ในท้ายที่สุดกรณีของการเฝ้าระวังการกระทำความผิดซ้ำของผู้ค้ายาเสพติด ก็ได้ถูกรับรองขึ้นในรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด ซึ่งการดำเนินงานของศูนย์เฉพาะกิจที่กล่าวนี้ ดำรงอยู่เพียงระดับนโยบายของกระทรวงยุติธรรมเท่านั้น มิได้ดำเนินการโดยกฎหมายรับรองไว้โดยเฉพาะในระดับเทียบเท่ากับพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. ๒๕๖๕ หรือโดยประมวลกฎหมายยาเสพติดที่ได้รับรองมาตรการรองรับให้แก่ผู้เสพยาเสพติดอย่างครบวงจร ฉะนั้น จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงนำมากำหนดเป็นประเด็นการศึกษาในชื่อหัวข้อว่า “มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ศึกษากรณี ผู้ค้ายาเสพติด” ทั้งนี้ เพื่อให้การเฝ้าระวังการกระทำความผิดซ้ำของผู้ค้ายาเสพติด ดำเนินไปอย่างบูรณาการ ซึ่งหากประเทศไทยมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อการติดตามและเฝ้าระวังป้องกันกับผู้ค้ายาเสพติด ย่อมจะทำให้มาตรการเพื่อการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำจากปัญหาอาชญากรรมยาเสพติด ได้รับการแก้ไขและป้องกันในทุกมิติทั้งในมิติของผู้เสพยาเสพติดและในมิติของผู้ค้ายาเสพติดอย่างแท้จริง บทความวิจัยนี้นำเสนอวัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการ และสรุปผลการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. ศึกษาปัญหาการไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ค้ายาเสพติดในประเทศไทย
๒. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิด การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและการสงเคราะห์ผู้กระทำความผิดเพื่อการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ
๓. ศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของประเทศไทย และของต่างประเทศ และนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อเสนอแนวทางมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ค้ายาเสพติดในประเทศไทย

สมมุติฐาน

ประมวลกฎหมายยาเสพติดมิได้กำหนดมาตรการเพื่อการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำไว้ ผู้ศึกษาจึงมีสมมุติฐานขึ้นว่า ควรดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายยาเสพติด ให้มีมาตรการ ทางกฎหมายเพื่อการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำแก่ผู้ค้ายาเสพติด ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการแก้ไขป้องกันปัญหาอาชญากรรมยาเสพติดอย่างบูรณาการในทุกมิติทั้งในมิติของผู้เสพยาเสพติดและในมิติของผู้ค้ายาเสพติด

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาสภาพปัญหาภายในประเทศไทยจากการไม่มีมาตรการกำกับติดตามผู้พันโทษในคดีผู้ค้ายาเสพติด รวมถึงการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิด การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด การสงเคราะห์ดูแลและการป้องกันการกระทำความผิดของผู้พันโทษ ตลอดจนการศึกษาข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งต่อผู้กระทำความผิดหลังพ้นโทษสู่สังคม ในลักษณะของการสงเคราะห์ผู้พันโทษเพื่อการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาดำเนินการศึกษายกได้การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กล่าวคือ ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) อาทิ กฎหมาย หนังสือ ตำรา บทความวิชาการ วารสารกฎหมาย หนังสือราชการ นโยบายภาครัฐ ข้อมูลสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

๑. การศึกษาค้นคว้าข้อมูลด้านสภาพปัญหา แนวคิดทฤษฎี นโยบายภาครัฐ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือ ตำรา บทความวิชาการ วารสารกฎหมาย หนังสือราชการ นโยบายภาครัฐ กฎหมาย และแหล่งสืบค้นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

๒. นำข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษามาเรียบเรียงเป็นบทพรรณนาความ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสู่การวิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดทำบทสรุปและข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปสู่การพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นบังคับโทษของประเทศไทยอย่างยั่งยืนตามนโยบายคืนคนดีสู่สังคม

ผลการวิจัย

๑. ศึกษาปัญหาการไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ค้ายาเสพติดในประเทศไทย การป้องกัน แก้ไข และปราบปรามปัญหายาเสพติดในปัจจุบันของประเทศไทยมีหน่วยงานรับผิดชอบหลัก คือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และมีประมวลกฎหมายยาเสพติด เป็นเครื่องมือชิ้นสำคัญในการดำเนินพันธกิจด้านยาเสพติดในมิติต่าง ๆ ภายใต้สถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด ก็ยังคงปรากฏว่ามียาเสพติดแพร่ระบาดอยู่ในสังคมอย่างกว้างขวางและสามารถเข้าถึงได้ง่ายดาย ทั้งนี้สะท้อนข้อเท็จจริงได้จากสถิติการตรวจยึดยาเสพติดของกลางของยาเสพติดให้โทษประเภทที่ ๑ อาทิ ไอซ์ ยาบ้า (เมทแอมเฟตามีน) เป็นต้น ได้ในปริมาณมากและต่อเนื่องในลักษณะรายวัน ซึ่งในปีพุทธศักราช ๒๕๖๔ ที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ถูกจัดอันดับให้เป็นประเทศที่มีการจับกุมและตรวจยึดยาเสพติดได้มากที่สุดในกลุ่มประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กล่าวคือ

จับกุมและตรวจยึดยาบ้าได้กว่า ๕๙๒ ล้านเม็ด และไอซ์ได้อีกกว่า ๒๒,๑๒๖ กิโลกรัม^๙ จากข้อมูลการศึกษาพบว่า ผู้เสพยาเสพติดได้ผันตัวไปสู่การเป็นผู้ค้ายาเสพติดมากยิ่งขึ้นด้วย จากกระแสความรุนแรงของปัญหายาเสพติด กระทรวงยุติธรรม ในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมอย่างบูรณาการ โดยในมิติของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ได้มีการนำเอามาตรการเกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามและบำบัดฟื้นฟูผู้เสพยาเสพติดตามที่มีประมวลกฎหมายยาเสพติด มาใช้บังคับอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งกฎหมายยาเสพติดยังคงเห็นว่า “ผู้เสพ คือ ผู้ป่วย” จึงสร้างมาตรการ ในเชิงของการบำบัดรักษาไว้อย่างรอบด้าน โดยขยายรายละเอียดไว้ในลักษณะที่ ๓ ว่าด้วยการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้ผู้เสพยาเสพติดเหล่านั้นหวนกลับมาเสพยาเสพติด หรือกระทำความผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดอีก

๒. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิด การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และการสงเคราะห์ผู้กระทำความผิดเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ พบว่า เป็นกระบวนการที่มีการผสมผสานทั้งในส่วนของการมาตรการเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด มาตรการเพื่อการป้องกันและเฝ้าระวังด้วยการกำกับติดตามผู้กระทำผิดภายหลังปล่อย และรวมไปถึงมาตรการเพื่อการสงเคราะห์ให้ความช่วยเหลือภายหลังปล่อยตัว ซึ่งการให้ความสำคัญต่อกระบวนการที่กล่าวถึงเหล่านี้ ต่างได้รับอิทธิพลทางความคิดมาจากทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Rehabilitation) เป็นฐานคิดสำคัญในประเด็นบทบาทหน้าที่ของการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในลักษณะการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดนี้ ตามแนวความคิดและทฤษฎีจากสำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยมและสำนักอาชญาวิทยาป้องกันสังคม ซึ่งให้เห็นถึงความรับผิดชอบในงานดังกล่าวนี้ ออกเป็น ๒ ลักษณะ ได้แก่ การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดโดยมอบให้เป็นหน้าที่ของฝ่ายรัฐฐานหนึ่ง และการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดโดยมอบให้เป็นหน้าที่ระหว่างฝ่ายรัฐร่วมกับประชาชนอีกฐานหนึ่ง ซึ่งในการอนุรักษ์วิธีการไปสู่การบังคับใช้นั้น จะกระทำออกมาในรูปแบบผสมผสาน กล่าวคือ การมอบให้ฝ่ายรัฐและฝ่ายประชาชนหรือภาคสังคมดำเนินกิจกรรมนั้นร่วมกันตามบริบทความเหมาะสม ข้ออ้างดังกล่าวนี้ จากการศึกษา พบว่าได้รับการถ่ายทอดสะท้อนไว้ในกฎหมายระหว่างประเทศ จำนวน ๓ ฉบับสำคัญ ได้แก่ (๑) ข้อกำหนดแมนเดลลา (Mandela Rules) กำหนดหลักการเกี่ยวกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดขึ้นว่า ก่อนจะรับโทษจนครบกำหนด รัฐควรมีขั้นตอนปฏิบัติที่จำเป็นเพื่อประกันว่าผู้ต้องขังจะสามารถปรับตัวได้โดยลำดับเพื่อเข้ากันได้กับสังคมภายนอก โดยการจัดให้มีระยะก่อนการปล่อยตัวในเรือนจำนั้น หรือจัดให้มีระยะก่อนปล่อยตัวโดยหน่วยงานอื่นที่เหมาะสม หรือให้มีการทดลองปล่อยตัวโดยมีระบบการควบคุมดูแลบางประการ ทั้งนี้ต้องไม่ใช่เป็นการ

^๙ BBC News ไทย, “ยาเสพติด: ไทยแชมป์จับยาบ้า-ไอซ์ มากที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงและอาเซียนในปี ๒๐๒๑”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.bbc.com/thai/thailand-61633388> [๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๕].

ควบคุมดูแลของตำรวจ แต่ควรมีองค์ประกอบร่วมกันของการช่วยเหลือด้านสังคมอย่างได้ผล (ข้อกำหนดที่ ๘๗)^{๑๐} ซึ่งข้อกำหนดในส่วนนี้ได้ยืนยันว่า มาตรการในการกำกับควบคุมดูแลผู้ได้รับการปล่อยตัวหรือผู้พ้นโทษมีความจำเป็น และควรมีกระบวนการสงเคราะห์ช่วยเหลือแก่ผู้พ้นโทษประกอบอยู่ด้วย (๒) **กรณีข้อกำหนดโตเกียว (Tokyo Rules)** การป้องกันและแก้ไขปัญหายาอาชญากรรมภายใต้วิธีการของข้อกำหนดโตเกียว จากการศึกษาพบว่า ข้อกำหนดโตเกียวได้รับรองบทบาทในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในหลากหลายบริบท อาทิ การใช้มาตรการดูแลผู้กระทำผิดโดยชุมชน แทนการส่งตัวผู้กระทำผิดไปดำเนินคดีในศาลตามรูปแบบปกติ (ข้อกำหนดที่ ๒ ๒.๕) เป็นต้น สำหรับในมิติของการควบคุมและสอดส่องนั้น ข้อกำหนดโตเกียวได้สะท้อนวัตถุประสงค์ในการดำเนินการไว้ คือ เพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำและเพื่อช่วยให้ผู้กระทำผิดสามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้โดยปกติสุข (๓) **กรณีข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules)** ในประเด็นของข้อกำหนดกรุงเทพ จากการศึกษาพบว่า เป็นข้อกำหนดที่สร้างขึ้นเพื่อคุ้มครองผู้กระทำผิดที่เป็นเพศหญิง ซึ่งในรายละเอียดของข้อกำหนดกรุงเทพได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดเช่นกัน กล่าวคือ การส่งเสริมให้เกิดกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและรวมถึงการป้องกันการกระทำความซ้ำ โดยได้รับรองข้อสาระที่สำคัญเกี่ยวกับการดำเนินการดังกล่าวไว้ อาทิ รับรองให้ผู้ต้องขังหญิงต้องถูกจัดสรรให้เข้าอยู่ในเรือนจำซึ่งใกล้กับบ้านหรือสถานที่บำบัดและแก้ไขฟื้นฟู (ข้อกำหนดที่ ๔) รับรองให้เรือนจำต้องจัดให้มีโครงการเกี่ยวกับการบริการด้านสุขภาพจิตและการฟื้นฟูสภาพจิตใจที่มีความเหมาะสมเฉพาะบุคคล โดยคำนึงถึงความละเอียดอ่อนระหว่างเพศ ภาวะทุกข์ทรมานทางจิต และครอบคลุมให้แก่ผู้ต้องขังหญิงซึ่งมีความต้องการการบริการด้านสุขภาพจิต (ข้อกำหนดที่ ๑๒) รับรองให้ผู้ต้องขังเยาวชนหญิงต้องมีโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและการฝึกอาชีพอย่างเท่าเทียมกันกับผู้ต้องขังเยาวชนชาย (ข้อกำหนดที่ ๓๗) รับรองให้ ผู้มีอำนาจในเรือนจำต้องสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเข้าเยี่ยมผู้ต้องขังหญิงในฐานะที่เป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งมีความสำคัญเพื่อให้มีสภาพจิตใจที่ดีและการกลับคืนสู่สังคมของผู้ต้องขังหญิง (ข้อกำหนดที่ ๔๓) รับรองให้ผู้มีอำนาจในเรือนจำต้องเสนอทางเลือกที่เหมาะสม สำหรับผู้ต้องขังหญิง^{๑๑}

๓. ศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของประเทศไทยและของต่างประเทศ และนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ค้ายาเสพติดในประเทศไทย การศึกษาในครั้งนี้ได้ทำการศึกษามาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำจากกฎหมายของต่างประเทศ จำนวน ๓ ประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น และประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย คือ

^{๑๐} กรมราชทัณฑ์, “ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งองค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.correct.go.th> [๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๕].

^{๑๑} กรมราชทัณฑ์, “คำแปลของข้อกำหนดกรุงเทพ”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.correct.go.th> [๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๕].

๓.๑ กรณีประเทศสหรัฐอเมริกา การใช้มาตรการคุมประพฤติเพื่อการสอดส่องดูแลผู้กระทำความผิดภายหลังจากการได้รับการปล่อยตัว (Supervised Release) มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา (The United State Code) ในประเด็นกรอบหลักการในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำนี้ ปรากฏข้อมูลจากการศึกษาว่า ใน title ๑๘ มาตรา ๓๕๘๓ ได้กำหนด “กรอบระยะเวลา” ในการคุมประพฤติผู้กระทำความผิดไว้เป็นกรณีต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและผู้ค้ายาเสพติด อาทิ (๑) กรณีที่ของกลางเป็นสารเสพติดซึ่งมีเฮโรอีนรวมเป็นน้ำหนักสุทธิมากกว่า ๑ กิโลกรัม ให้คุมประพฤติเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๕ ปี และหากกระทำความผิดเป็นครั้งที่สอง หรือกระทำความผิดขึ้นอีกภายหลังจากที่ศาลตัดสินว่ากระทำความผิด สำหรับการกระทำความผิดในครั้งหลังนี้ให้ศาลกำหนดให้คุมประพฤติเป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า ๑๐ ปี และห้ามมิให้รอกการลงโทษและพักการลงโทษ หรือ (๒) กรณีที่ของกลางเป็นสารเสพติดซึ่งมีเฮโรอีนมีปริมาณน้ำหนักสุทธิ ๑๐๐ – ๑,๐๐๐ กรัม ให้คุมประพฤติ เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๔ ปี และหากกระทำความผิดเป็นครั้งที่สอง หรือกระทำความผิดขึ้นอีกภายหลังจากที่ศาลตัดสินว่ากระทำความผิด สำหรับการกระทำความผิดในครั้งหลังนี้ให้ศาลกำหนดให้ คุมประพฤติเป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า ๘ ปี และห้ามมิให้การรอกการลงโทษและพักการลงโทษ เป็นต้น ประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดเหตุเพิ่มโทษต่อกรณีเป็นการค้ายาเสพติดไว้ด้วย กล่าวคือ ระยะเวลาขั้นต่ำในการใช้มาตรการคุมประพฤติจะถูกเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่า ในกรณีที่มีการกระทำความผิดตามกรณีต่างๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการจำหน่ายในสถานที่จอดรถบรรทุก หรือสถานที่พัก รถบนทางหลวง หรือจำหน่ายให้แก่ ผู้ที่อายุต่ำกว่า ๒๑ ปี หรือจำหน่ายในสถานที่ใกล้เคียงโรงเรียนหรือสถานที่อันมีลักษณะเช่นเดียวกับโรงเรียน หรือจำหน่ายให้แก่หญิงตั้งครรภ์ จากข้อกำหนดในส่วนนี้ กล่าวคือ กรอบระยะเวลาในการคุมประพฤติของประเทศสหรัฐอเมริกา จึงเป็นข้อยืนยันว่า กรณีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ทั้งในกรณีของผู้เสพยาเสพติดและผู้ค้ายาเสพติด ประเทศสหรัฐอเมริกา เล็งเห็นว่า เป็นสาระสำคัญที่ไม่อาจละเลยต่อการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ เพื่อลดทอนข้อกังวลและผลกระทบต่อสังคมที่อาจเกิดขึ้น จากผู้ที่เคยกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จึงนำไปสู่การกำหนดเป็นกรอบระยะเวลาที่จะต้องนำมาตราในการคุมประพฤติภายหลังปล่อยมาใช้บังคับแก่ผู้กระทำความผิด สำหรับกระบวนการเพื่อสงเคราะห์ภายหลังปล่อยนั้น กรณีการศึกษามาตรการทางกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ในรายละเอียดของมาตรการทางกฎหมายเพื่อการคุ้มครองและสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ ได้ปรากฏวิธีการที่สามารถนำมาตอบประเด็นการศึกษาในครั้งนี้อยู่ด้วยโดยบัญญัติไว้ในรัฐบัญญัติว่าด้วยการให้อิโกาส ค.ศ. ๒๐๐๗ เป็นสำคัญ ปรากฏมาตรการทางกฎหมาย ได้แก่ (๑) การดำเนินโครงการกลับคืนสู่สังคม มาตรา ๑๐๑ (๒) การสนับสนุนเงินทุนสำหรับองค์กรเอกชนเพื่อการส่งเสริมการจ้างงานผู้พ้นโทษ มาตรา ๒๑๑ และมาตรา ๑๑๑ (๓) งานบำบัดยาเสพติด โดยใช้ครอบครัวเป็นฐาน มาตรา ๑๑๓ (๔) เงินทุนเพื่อการประเมินและส่งเสริมการศึกษาในเรือนจำและสถานพินิจเด็กและเยาวชน มาตรา ๑๑๔ (๕) การให้ทุนอบรมวิชาชีพด้านเทคโนโลยี มาตรา ๑๑๕ เป็นต้น ซึ่งความโดดเด่น

ของมาตรการการสงเคราะห์ภายหลังปล่อยของกฎหมายฉบับนี้ พบว่า คือการรับรองมาตรการสนับสนุนเงินทุนสำหรับองค์กรเอกชนเพื่อการส่งเสริม การจ้างงานผู้พ้นโทษ เนื่องจากเป็นมาตรการที่สร้างโอกาสให้ผู้พ้นโทษมีอาชีพและมีรายได้ที่มั่นคงต่อการดำเนินชีวิตในสังคมซึ่งความมั่นคงทางอาชีพรายได้นี้เองย่อมเป็นปัจจัยประการสำคัญที่ลดทอนโอกาส ที่ผู้ที่เคยกระทำความผิดทางอาญาจะหวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีกภายหลังพ้นโทษ

๓.๒ กรณีประเทศญี่ปุ่น ประเทศญี่ปุ่นมีการตรากฎหมายที่บัญญัติถึงการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด เพื่อการป้องกันการกระทำความผิด จำนวน ๒ ฉบับด้วยกัน กล่าวคือ ฉบับแรก ได้แก่ พระราชบัญญัติการบำบัดผู้ต้องขังและผู้ถูกกักขังและสถานที่คุมขังตามกฎหมาย ค.ศ. ๒๐๐๕ (Act on Penal Detention Facilities and Treatment of Inmates and Detainees Act of 2005) และ ฉบับที่สอง ได้แก่ พระราชบัญญัติแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ค.ศ. ๒๐๐๗ (Offenders Rehabilitation Act of 2007)^{๑๒} สำหรับพระราชบัญญัติการบำบัดผู้ต้องขังและผู้ถูกกักขังและสถานที่คุมขัง ตามกฎหมาย ค.ศ. ๒๐๐๕ พบว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อการดำเนินการบำบัดผู้ต้องขัง ผู้ถูกกักขัง และการจัดการสถานที่คุมขังโดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนและความสอดคล้องกับสภาพการณ์ของบุคคลเหล่านั้นเป็นสำคัญ ผู้ต้องขังที่ได้รับโทษตามคำพิพากษา จะต้องกระทำด้วยเป้าหมายเพื่อกระตุ้นแรงจูงใจในการแก้ไขเปลี่ยนแปลง (Reformation) และแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation) และการพัฒนาความสามารถ ในการปรับตัวให้เข้ากับชีวิตในสังคม (The Adaptability to Life in Society) ด้วยการดำรงตนอย่างมีสติสัมปชัญญะตามบุคลิกภาพและสถานการณ์ของบุคคลดังกล่าว” สำหรับพระราชบัญญัติแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ค.ศ. ๒๐๐๗ (Offenders Rehabilitation Act of 2007) เป็นกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการพักการลงโทษแก่ผู้ต้องขัง การคุมประพฤติผู้กระทำความผิด การสงเคราะห์ผู้กระทำความผิดภายหลังปล่อยตัว การอภัยโทษ (Pardon) กล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า พระราชบัญญัติแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ค.ศ. ๒๐๐๗ เป็นกฎหมายที่ออกมารองรับผู้กระทำความผิดที่ไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการคุมขังโดยเรือนจำ โดยมาตรา ๑ ได้บัญญัติถึงปรัชญาของกฎหมายไว้ว่า “เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญา และผู้กระทำความผิดที่เป็นเยาวชนกระทำความผิดซ้ำ หรือตัดโอกาสในการกระทำความผิดกฎหมายและช่วยให้บุคคลเหล่านั้นมีความเชื่อมั่นในตัวเอง ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมที่มีคุณภาพ

๓.๓ กรณีประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย จากข้อมูลการศึกษามาตรการทางกฎหมายเพื่อการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พบว่า กรณีของประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย มิได้มีการจำแนกรายละเอียดของมาตรการในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำสำหรับ

^{๑๒} สุพิชฌาย์ ศิริวัฒนา สัตะสิทธิ์, “แนวทางที่เหมาะสมในการลงโทษและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดซ้ำในกระบวนการยุติธรรมไทย”, *ดัชนีนิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (คณะนิติศาสตร์: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๘).

ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้ในระดับเทียบเท่ากับประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา แต่กระนั้นก็ปรากฏจุดเด่นของกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในประเทศออสเตรเลียเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ได้มีการจำแนกลักษณะของมาตรการเพื่อการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำออกเป็น ๔ กลุ่มใหญ่ ได้แก่ (๑) กลุ่มกฎหมาย กรณีผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรง หรือผู้กระทำความผิดติดเป็นนิสัย (Serious Offender or Habitual Offender Provisions) (๒) กลุ่มกฎหมายที่ให้อำนาจศาลในการพิจารณาปล่อยตัวผู้กระทำความผิดเมื่อศาลเห็นสมควร (Indefinite Sentence Provisions) (๓) กลุ่มกฎหมายให้ขังผู้กระทำความผิดไว้ต่อไปภายหลังครบกำหนดโทษจำคุกตามคำพิพากษา (Post-sentence Preventive Detention Provisions) และ (๔) กลุ่มกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมดูแลผู้กระทำความผิดภายหลังพ้นโทษ (Post-Sentence Supervision in the Community) โดยกรณีของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น กฎหมายของประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย ได้สร้างมาตรการเพื่อการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำไว้เป็นการเฉพาะเช่นกัน โดยจัดอยู่ในกลุ่มกฎหมายกรณีผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรง หรือผู้กระทำความผิดติดเป็นนิสัย (Serious Offender or Habitual Offender Provisions) กล่าวคือ ปรากฏอยู่ในกฎหมายของรัฐวิคตอเรีย โดยมีวัตถุประสงค์ในการกำหนดโทษเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของชุมชนและสังคมเป็นสำคัญ ซึ่งจะอยู่ในรูปแบบการให้เป็นอำนาจของศาล ในการพิจารณาปล่อยตัวผู้กระทำความผิดเมื่อศาลเห็นสมควร (Indefinite Sentence) ปรากฏหลักการดังกล่าวนี้ในพระราชบัญญัติการลงโทษ ค.ศ. ๑๙๙๑ (Sentencing Act 1991) ของรัฐวิคตอเรีย ในมาตรา ๖A ถึง ๖F ซึ่งบัญญัติหลักการไว้ว่า ในการพิจารณากำหนดระยะเวลาของโทษจำคุกแก่ผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรง (Serious Offender) สำหรับการกระทำความผิดครั้งล่าสุดที่กระทำความผิดสูงสุดหรือศาลประจำเขต (County Court) จะต้องคำนึงถึงการคุ้มครองความปลอดภัยของชุมชนหรือสังคมให้พ้นจากผู้กระทำความผิดดังกล่าว เป็นวัตถุประสงค์หลักในการกำหนดโทษ และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ศาลอาจกำหนดโทษที่ยาวนานกว่าที่ได้สัดส่วนกับความหนักเบาของการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้ โดยกรณีของผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด (Serious Drug Offender) นี้ กฎหมายกำหนดไว้ว่า หมายถึง ผู้ที่เคยถูกศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาแล้วอย่างน้อย ๑ ครั้ง และได้รับโทษจำคุกหรือกักขังในสถานกักขังยาวจนตามคำพิพากษาดังกล่าว จากข้อกฎหมายดังกล่าวนี้ของประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย รัฐวิคตอเรีย จะเห็นได้ว่า มาตรการเพื่อการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำที่ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติการลงโทษ ค.ศ. ๑๙๙๑ เป็นกรณีที่ให้อำนาจแก่ศาล “กำหนดโทษ (จำคุก) ให้ยาวนาน” ขึ้นกว่าที่ได้สัดส่วนกับความหนักเบาของการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้ ทำให้มาตรการดังกล่าวนี้จึงเป็นกระบวนการที่เอาตัวผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดไว้ในอำนาจรัฐต่อไปเป็นสำคัญ โดยตัวของผู้กระทำความผิดจะยังไม่ได้รับอิสรภาพจากการคุมขังแต่อย่างใด

๓.๔ ข้อสรุปมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของกฎหมายประเทศไทย มาตรการในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ซึ่งรวมถึงมาตรการในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ค้ายาเสพติด จากข้อมูลการศึกษาพบว่า ไม่ปรากฏมาตรการในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ค้ายาเสพติดไว้เป็นการเฉพาะ ไม่ว่าจะโดยบทบัญญัติของประมวลกฎหมายยาเสพติดที่เป็นกฎหมายแม่บทเฉพาะ หรือโดยทางอ้อมจากพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. ๒๕๖๕ คงปรากฏแต่เพียงนโยบายของกระทรวงยุติธรรม ที่กำหนดให้มีการจัดตั้งศูนย์เฉพาะกิจเฝ้าระวังความปลอดภัยของประชาชน (JSOC)^{๑๓} ขึ้นในปีพุทธศักราช ๒๕๖๓ เท่านั้น โดยในมิติของประมวลกฎหมายยาเสพติด กรณีความผิดเกี่ยวกับการค้ายาเสพติด ถูกจัดอยู่ในคำจำกัดความของนิยามศัพท์คำว่า “ความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด” หมายความว่า ความผิดเกี่ยวกับการผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติด เว้นแต่มีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ และให้หมายความรวมถึงการสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือ หรือพยายามกระทำความผิดดังกล่าวด้วย”^{๑๔} โดยบทกำหนดโทษของความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดเกี่ยวกับความผิดในข้อหาการค้ายาเสพติด ไว้ในภาค ๓ ลักษณะ ๔ ว่าด้วยบทกำหนดโทษเกี่ยวกับการผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย มีไว้ในครอบครองหรือนำผ่านซึ่งยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์ กล่าวคือ มาตรา ๑๔๕ ถึงมาตรา ๑๕๓ ตัวอย่างเช่น กรณีผู้ที่กระทำความผิดในฐานะผู้ค้ายาเสพติดให้โทษประเภทที่ ๑ ประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๔๕ กำหนดบทลงโทษไว้ คือ ระวังโทษจำคุกไม่เกินสิบห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งล้านห้าแสนบาท โดยหากผู้กระทำได้มีพฤติกรรม (๑) การกระทำให้เพื่อการค้า (๒) การก่อให้เกิดการแพร่กระจายในกลุ่มประชาชน (๓) การจำหน่ายแก่บุคคลอายุไม่เกิน ๑๘ ปี (๔) การจำหน่ายในบริเวณสถานศึกษา สถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของหมู่ชนใด หรือสถานที่ราชการ (๕) การกระทำโดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย และ (๖) การกระทำโดยมีอาวุธหรือใช้อาวุธ ผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษเพิ่มขึ้นด้วย คือ ระวังโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงสองล้านบาท เป็นต้น แต่ทว่าในมิติของมาตรการในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ในกรณีที่ เป็นผู้ค้ายาเสพติด กฎหมายมิได้กำหนดหลักการและรวมถึงวิธีการอยู่เลย ซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้แตกต่างไปจากกรณีของผู้เสพยาเสพติด หรือผู้มียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อเสพ กลับพบว่าประมวลกฎหมายยาเสพติด ได้กำหนดให้มีการใช้วิธีการแก้ปัญหการกระทำความผิดซ้ำและการแก้ไขฟื้นฟูของ

^{๑๓} หนังสือสำนักงานกิจการยุติธรรม ที่ ยธ ๐๙๑๐/๕๔๖ ลงวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๖๓, “เรื่องแจ้งคำสั่งและแนวทางในการดำเนินงานศูนย์เฉพาะกิจเฝ้าระวังความปลอดภัยของประชาชน”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://resolution.soc.go.th> [๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๖].

^{๑๔} สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, “สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติให้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.oncb.go.th> [๙ ธันวาคม ๒๕๖๕].

ผู้เสพและผู้ติดยาเสพติด ด้วยวิธีการทางสาธารณสุขแทนการใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งยึดหลัก “ผู้เสพ คือ ผู้ป่วย” โดยมองว่าบุคคลเหล่านี้ควรได้รับการช่วยเหลือเพื่อให้เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษา ตลอดจนมีการติดตามช่วยเหลือให้กลับมาดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างยั่งยืน ซึ่งจากบทบัญญัติดังกล่าวเหล่านี้ แสดงข้อมูลยืนยันว่ากระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและรวมถึงการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำไว้แก่ผู้เสพยาเสพติดโดยเฉพาะอย่างเป็นทางการ ได้แก่ กระบวนการบำบัดรักษา และกระบวนการยกเว้นความผิดโดยกฎหมายอย่างชัดเจน ดังนั้น ประมวลกฎหมายยาเสพติดที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน จึงมีช่องว่างทางกฎหมายของการกำหนดมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ค้ายาเสพติด อย่างไรก็ตาม ในระบบกฎหมายของประเทศไทย ได้มีการตราพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. ๒๕๖๕ ขึ้นใช้บังคับโดยเล็งเห็นและยอมรับว่าผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวกับเพศและการใช้ความรุนแรงเป็นบุคคลที่สังคมหวงกลัวและอาจสร้างผลกระทบที่รุนแรงต่อสังคมภายหลังจากที่ได้รับการปล่อยตัวเมื่อพ้นโทษได้อีกเช่นกัน ด้วยเหตุเช่นนี้ จึงได้สร้างมาตรการในการกำกับติดตามผู้พ้นโทษในกรณีเหล่านี้ขึ้นรองรับ

จากข้อมูลที่ปรากฏจากการศึกษาจากกรณีพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. ๒๕๖๕ เมื่อนำเอากรณีผู้ค้ายาเสพติดมาพิจารณาเปรียบเทียบกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ หรือความรุนแรงแล้ว ระดับของความน่าวิตกกังวลและความจำเป็นต่อการสร้างหลักประกันความปลอดภัยให้แก่สังคม ย่อมอยู่ในระดับที่ไม่แตกต่างกัน และต้องไม่มองข้ามว่าการแพร่กระจายของยาเสพติด ไปสู่สังคมวงกว้างจากการกระทำของผู้ค้ายาเสพติด ย่อมเป็นจุดเริ่มต้นของอาชญากรรมในมิติอื่น ๆ ตามมาอย่างมีนัยยะสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นอาชญากรรมทางเพศ อาชญากรรมการใช้ความรุนแรง อาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน เป็นต้น ซึ่งในมิติสะท้อนกลับของสังคมภายใต้สถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด ที่ปรากฏอยู่ในสภาพสังคมของประเทศไทย ต้องยอมรับว่าปัญหาดังกล่าวนี้ได้หวนกลับมาแพร่ระบาดในสังคมอย่างกว้างขวางและสามารถเข้าถึงได้อย่างง่ายยิ่ง ด้วยเหตุเช่นนี้ การกำหนดมาตรการเพื่อการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำไว้ในประมวลกฎหมายยาเสพติดต่อกรณีผู้ค้ายาเสพติด ไว้ในลักษณะทำนองของพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือ ที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. ๒๕๖๕ จึงเป็นสิ่งที่เหมาะสมและจำเป็นอย่างมาก

อภิปรายผลการวิจัย

๑. ปัญหาการไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ค้ายาเสพติดในประเทศไทยที่ค้นพบ ปรากฏว่าประมวลกฎหมายยาเสพติด มิได้สร้างมาตรการทางกฎหมายในทางรองรับการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ค้ายาเสพติดแต่อย่างใด โดยเฉพาะภายหลังจากที่ผู้ค้ายาเสพติดรายนั้นได้พ้นโทษไปแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการพ้นโทษอันเนื่องมาจากการได้รับการพักโทษ การได้รับพระราชทานอภัยโทษ หรือการพ้นโทษอย่างเด็ดขาดก็ตาม ซึ่งกรณีการค้ายาเสพติดนี้ ประมวลกฎหมายยาเสพติด ได้กำหนดให้เป็นการกระทำความผิดระดับร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดอีกด้วย จากข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ ปัญหาการไร้ซึ่งมาตรการในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ที่เคยกระทำความผิดฐานค้ายาเสพติด ไม่อาจจะละเลยมองข้าม เพราะการให้ความสำคัญของการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำนี้ ได้ปรากฏการตราพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. ๒๕๖๕ ขึ้นใช้บังคับมาแล้วเช่นกัน โดยกฎหมายได้กำหนดให้มีมาตรการเฝ้าระวังผู้กระทำความผิดภายหลังพ้นโทษอย่างหลากหลาย แต่แล้วกฎหมายฉบับนี้ก็ไม่น่าจะไปใช้บังคับกับความผิดฐานค้ายาเสพติด ได้โดยตรง เพราะอยู่นอกขอบข่ายกรณีบังคับตามกฎหมาย โดยประเด็นของการให้ความสำคัญต่อการเฝ้าระวังป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ค้ายาเสพติดนี้ ได้ปรากฏการให้ความสำคัญขึ้นในระดับมากในช่วงปีพุทธศักราช ๒๕๖๓ ที่ผ่านมา กล่าวคือ กระทรวงยุติธรรมได้กำหนดนโยบาย โดยให้ทำการจัดตั้งศูนย์เฉพาะกิจเฝ้าระวังความปลอดภัยของประชาชน (JSOC)^{๑๕} ขึ้น เพื่อทำหน้าที่เฝ้าระวังควบคุมผู้พ้นโทษที่ต้องคดีอาชญากรรมขั้นรุนแรง ได้แก่ ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ช่มชืนแล้วฆ่า และรวมไปถึงผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดด้วย^{๑๖} และเรียกผู้พ้นโทษที่อยู่ในข่ายการเฝ้าระวังดังกล่าวว่า “ผู้พ้นโทษที่มีลักษณะพิเศษ” จากการกำหนด และดำเนินนโยบายดังกล่าวนี้ จึงเท่ากับว่าปัญหาเกี่ยวกับการเฝ้าระวังการกระทำความผิดซ้ำของผู้ค้ายาเสพติด เป็นสิ่งที่กระทรวงยุติธรรมเล็งเห็นว่าเป็นปัญหาสำคัญ แต่การเฝ้าระวังการกระทำความผิดซ้ำของผู้ค้ายาเสพติด ก็มีได้ถูกรับรองขึ้นในตัวกฎหมายแต่อย่างใด ซึ่งการดำเนินงานของศูนย์เฉพาะกิจที่กล่าวนี้ ดำรงอยู่เพียงระดับนโยบายของกระทรวงยุติธรรมเท่านั้น มิได้ดำเนินการโดยกฎหมายรับรองไว้โดยเฉพาะในระดับเทียบเท่ากับพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ ความรุนแรง พ.ศ. ๒๕๖๕ หรือโดยประมวลกฎหมายยาเสพติดที่ได้รับรองมาตรการรองรับให้แก่ผู้เสพ

^{๑๕} คำสั่งกระทรวงยุติธรรมที่ ๑/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๓, “เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการประสานงานเฉพาะกิจ เพื่อเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญของผู้พ้นโทษที่มีลักษณะพิเศษ”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://resolution.soc.go.th> [๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๖].

^{๑๖} ไทยรัฐออนไลน์, “สมศักดิ์เร่งดันกฎหมายติดตามพฤติกรรมผู้พ้นโทษ ถอดโมเดลออสเตรเลีย อเมริกา”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.thairath.co.th> [๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๖].

ยาเสพติด อย่างครบวงจร ดังนั้น ภาพสรุปของปัญหาของการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ค้ายาเสพติด ก็คือ การไร้ซึ่งมาตรการทางกฎหมายในการเข้าไปกำกับเฝ้าติดตามโดยเฉพาะกิจ อันอาจจะนำไปสู่ปัญหาความปลอดภัยของสังคมและรวมถึงปัญหาการขาดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

๒. แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิด การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและการสงเคราะห์ผู้กระทำความผิดเพื่อการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ สามารถอธิบายได้ว่า (๑) รายละเอียดด้านกรอวิธีการด้านสิทธิที่ปรากฏอยู่ในข้อกำหนดแมนเดลลา เกี่ยวกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและรวมไปถึงการป้องกันการหวนกลับมากระทำความผิดซ้ำของผู้พ้นโทษ สะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญามีใช้บทบาทหน้าที่ของฝ่ายรัฐแต่เพียงประการเดียว แต่เป็นบทบาทที่ฝ่ายรัฐจะต้องร่วมกับภาคสังคมชุมชนในการดำเนินการขับเคลื่อนให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างยั่งยืน ซึ่งเท่ากับว่าข้อกำหนดแมนเดลลาได้ยอมรับในทฤษฎีการลงโทษเพื่อวัตถุประสงค์ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและยอมรับในทฤษฎีการแก้ไขฟื้นฟู ที่จะต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างรัฐกับชุมชนร่วมอยู่ด้วย (๒) ข้อกำหนดโตเกียวเป็นสิ่งยืนยันอีกเช่นกันว่า การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดจะเป็นเป้าหมายหลักของการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ส่วนการนำตัวผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการรับโทษด้วยการควบคุมตัวหรือจำคุกนั้น ข้อกำหนดโตเกียวได้มุ่งหมายให้มีการหลีกเลี่ยงในกระบวนการดังกล่าวนี้เสีย หากสามารถหลีกเลี่ยงได้ โดยชี้แนะให้สมควรนำเอากระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่เป็นกระบวนการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำอย่างยั่งยืนมาบังคับใช้แก่ผู้กระทำความผิด (๓) ข้อกำหนดกรุงเทพ ยังให้คำนึงไปถึงชาติพันธุ์หรือถิ่นกำเนิดของผู้ต้องขังหญิงอีกด้วย ซึ่งจากข้อกำหนดที่กล่าวมานี้ แสดงข้อยืนยันว่า นอกจากการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดแล้ว การสงเคราะห์ภายหลังปล่อย เป็นสาระสำคัญอีกประการหนึ่งที่กระบวนการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำไม่อาจจะเลยการให้ความสำคัญไปได้ ซึ่งข้อสาระเหล่านี้ของข้อกำหนดกรุงเทพ ย่อมนำมาปรับใช้กับผู้ต้องขังและผู้พ้นโทษได้กับทุกเพศทุกวัย ดังนั้น จากข้อสาระของข้อกำหนดกรุงเทพ ที่ได้ให้การรับรองเกี่ยวข้องกับการวางมาตรการเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและรวมไปถึงการสร้างมาตรการในการดัดเอาภาคสังคมชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำให้ผู้พ้นโทษสามารถกลับคืนสู่สังคมและใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข ย่อมเป็นบทสะท้อนที่ชัดเจนว่าในหลักการระดับสากล การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเพื่อคืนคนดีสู่สังคม นับเป็นพันธกิจที่สำคัญอย่างแท้จริงของภาครัฐที่รับผิดชอบในส่วนของงานบังคับโทษ เพื่อให้ผู้พ้นโทษกลับไปเป็นประชาชนที่มีคุณภาพต่อไป หากใช้เพียงแต่การนำตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษ ให้ครบตามจำนวนวันเดือนปีที่ศาลได้กำหนดโทษไว้แต่เพียงสถานเดียว ทั้งนี้ สรุปได้ว่า กระบวนการในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่ข้อกำหนดแมนเดลลา ข้อกำหนดโตเกียว และข้อกำหนดกรุงเทพ ได้รับรองเป็นกรอวิธีการไว้นี้ จดรวมสำคัญที่ข้อกำหนดทั้งสามฉบับมีอยู่นั้นคือการมุ่งหมายให้กระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด เป็นกระบวนการที่จะนำมาสู่การป้องกันการกระทำ

ความผิดซ้ำอย่างยั่งยืน และการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ไม่อาจกระทำขึ้นโดยความรับผิดชอบของฝ่ายรัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนและภาคสังคมอยู่ด้วย จึงจะถือว่าเป็นกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่ตอบสนองต่อความเชื่อมั่นจากสังคม และรวมถึงโอกาสของการกลับไปใช้ชีวิตในสังคมของผู้กระทำความผิดภายหลังปล่อยตัวอย่างปกติ

๓. มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของประเทศไทยและของต่างประเทศ และนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ค้ายาเสพติดในประเทศไทย สามารถอภิปรายได้ว่า (๑) กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการตรากฎหมายเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด การป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ และการสงเคราะห์ภายหลังปล่อย อย่างครอบคลุมในทุกมิติ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้สามารถนำมาเป็นแนวทางแบบอย่างในการพัฒนามาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำจากกรณีผู้ค้ายาเสพติดของประเทศไทยได้ (๒) ประเทศญี่ปุ่นมีบทบัญญัติของกฎหมายที่กล่าวถึงการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดไว้โดยตรง และได้สร้างมาตรการให้พนักงานคุมประพฤติสามารถกำหนดเงื่อนไขพิเศษเพิ่มเติมในการคุมประพฤติลงไปในเงื่อนไขการคุมประพฤติทั่วไปได้ ซึ่งนั่นก็คือการสร้างมาตรการและหลักประกันในเชิงป้องกันการกระทำความผิดซ้ำให้แก่ประชาชนในสังคมของประเทศญี่ปุ่น ในทิศทางที่เข้มข้นขึ้น (๓) กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย จะมีอยู่หลากหลายลักษณะ โดยจะมีลักษณะสำคัญอยู่ ๔ กลุ่มใหญ่ ได้แก่ กลุ่มกฎหมายกรณีผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรง หรือผู้กระทำความผิดติดเป็นนิสัย (Serious Offender or Habitual Offender Provisions) กลุ่มกฎหมายที่ให้อำนาจศาลในการพิจารณาปล่อยตัวผู้กระทำความผิดเมื่อศาลเห็นสมควร (Indefinite Sentence Provisions) กลุ่มกฎหมายให้ขังผู้กระทำความผิดไว้ต่อไปภายหลังครบกำหนดโทษ จำคุกตามคำพิพากษา (Post-sentence Preventive Detention Provisions) และกลุ่มกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมดูแลผู้กระทำความผิดภายหลังพ้นโทษ (Post-Sentence Supervision in the Community) โดยในกรณีของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น กฎหมายของประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย ได้สร้างมาตรการเพื่อการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำไว้เป็นการเฉพาะ โดยจัดอยู่ในกลุ่มกฎหมายกรณีผู้กระทำความผิดอาญาร้ายแรง หรือผู้กระทำความผิดติดเป็นนิสัย (Serious Offender or Habitual Offender Provisions) เป็นสำคัญ ทั้งนี้ มาตรการเพื่อการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ และมาตรการเพื่อการสงเคราะห์ภายหลังปล่อย กล่าวได้ว่ากระบวนการทั้งสองประการนี้ จัดอยู่ในภาพใหญ่ของกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ทำให้การกระจายกระบวนการของการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด สามารถจัดแบ่งออกได้เป็น ๓ ส่วน ได้แก่ ส่วนของการแก้ไขฟื้นฟู ซึ่งกระทำขึ้นด้วยระบบงานราชทัณฑ์และคุมประพฤติเป็นสำคัญ ส่วนของการสงเคราะห์ภายหลังปล่อย และส่วนของการกำกับดูแลเฝ้าระวังเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำที่อาจกระทำขึ้นโดยฝ่ายรัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว หรืออาจเกิดขึ้นจากการผสมผสาน

ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ และภาคสังคมก็ได้ โดยหลักการดังกล่าวนี้ จะเป็นหลักการพื้นฐานในกระบวนการของการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่สามารถนำไปอนุวัติการใช้กับอาชญากรที่ก่ออาชญากรรมได้ทุกประเภท ซึ่งนัยนี้ย่อมหมายความว่ารวมถึงกรณีผู้ค้ายาเสพติดอยู่ด้วย และจากที่ประเด็นการศึกษาในครั้งนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำภายหลังพ้นโทษของผู้ค้ายาเสพติด ดังนั้น ในประเด็นของแนวทางพัฒนามาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ค้ายาเสพติดที่พ้นโทษจากระบบงานราชทัณฑ์ ผู้ศึกษาจึงจะทำการเสนอแนวทางการพัฒนาในหัวข้อข้อเสนอแนะจากการศึกษาเป็นลำดับต่อไป

สรุปองค์ความรู้

๑. องค์ความรู้/นวัตกรรมจากการวิจัย

จากข้อมูลการศึกษาในสภาพปัญหาช่องว่างทางกฎหมายจากประมวลกฎหมายยาเสพติด โดยเฉพาะในส่วนของมาตรการทางกฎหมายเพื่อการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ค้ายาเสพติด ปัจจุบันกฎหมายยังมิได้กำหนดมาตรการเพื่อการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำไว้แต่อย่างใด คงมีเพียงแนวนโยบายของกระทรวงยุติธรรม ผ่านการขับเคลื่อนงานโดยศูนย์เฉพาะกิจเฝ้าระวังความปลอดภัยของประชาชน (JSOC) แต่เพียงเท่านั้น อันดำเนินไปในลักษณะขอความร่วมมือจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ทำให้กระบวนการในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดดำเนินไปอย่างไม่ครอบคลุมทุกมิติ กล่าวคือ ในมิติของผู้ค้ายาเสพติด ซึ่งถือว่าเป็นความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด กฎหมายกำหนดให้มีเพียงกระบวนการในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดอย่างหลักการทั่วไปเท่านั้น คือ การมอบหมายภาระหน้าที่ให้แก่ กรมราชทัณฑ์โดยอาศัยพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นเครื่องมือในการอำนวยการซึ่งกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูโดยพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ นี้ จะกระทำไว้ในขอบเขตที่จำกัด คือ เฉพาะเมื่อผู้ต้องขังอยู่ในอำนาจของกรมราชทัณฑ์เท่านั้น แต่หากผู้นั้นพ้นโทษจากระบบงานราชทัณฑ์ไปแล้ว กระบวนการแก้ไขฟื้นฟูก็อาจกระทำได้อีก ซึ่งในมิติดังกล่าวนี้องค์ที่ประมวลกฎหมายยาเสพติดของประเทศไทย ยังมิได้บัญญัติรองรับไว้แก่กรณีผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งหมายรวมถึงผู้ค้ายาเสพติดอยู่ในปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ จากที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ไปถึงมาตรการเพื่อการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายของต่างประเทศ โดยเฉพาะตามกรณีการศึกษาจากประเทศสหรัฐอเมริกาจากประมวลกฎหมายแห่งสหรัฐอเมริกา และรัฐบัญญัติว่าด้วยการให้โอกาส ค.ศ. ๒๐๐๗ ผู้ศึกษาเล็งเห็นได้ถึง แนวทางการพัฒนามาตรการเพื่อการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำกรณีผู้ค้ายาเสพติดของประเทศไทยใน ๒ ประเด็นด้วยกัน ได้แก่ ประเด็นมาตรการเพื่อการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ และประเด็นเพื่อการสงเคราะห์ภายหลังปล่อย

๒. การถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์

การนำข้อมูลที่ให้มานี้ไปใช้ประโยชน์สามารถทำได้ในหลายทาง เช่น การสร้างแนวทงนโยบาย และการพัฒนามาตรการเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในด้านยาเสพติดในประเทศไทย โดยการนำข้อมูลไปใช้ในการสร้างแนวทงนโยบายที่เน้นการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ค้ายาเสพติด รวมถึงการพัฒนามาตรการทางกฎหมายที่เฉพาะเจาะจงและมีประสิทธิภาพในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ค้ายาเสพติด

ข้อเสนอแนะ

มาตรการเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะว่ากรณีมาตรการกำกับติดตามผู้ค้ายาเสพติดภายหลังปล่อย ควรนำเอามาตรการการกำหนดกรอบระยะเวลาในการคุมประพฤติภายหลังปล่อยตามแบบอย่างที่มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา มาบังคับใช้กับกรณีความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดกรณีผู้ค้ายาเสพติดของประเทศไทยด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายยาเสพติด โดยการบัญญัติความขึ้นในทำนองที่ว่า “ในกรณีที่เป็นการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษประเภทที่ ๑ ตามประมวลกฎหมายนี้ เมื่อผู้กระทำความผิดได้รับการปล่อยตัวจากการบังคับโทษแล้ว ให้คณะกรรมการ ป.ป.ส. มอบหมายให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ดำเนินการกำกับติดตามเฝ้าระวังภายหลังได้รับการปล่อยตัวเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๕ ปี” สำหรับแนวทงเพื่อการกำหนดมาตรการในการเฝ้าระวังเพื่อการกำกับติดตามผู้พ้นโทษจากการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด หรือผู้ค้ายาเสพติดนี้ ผู้ศึกษามีความเห็นในทงต่อยอดมาจากข้อเสนอแนะที่หนึ่งว่า ควรนำเอาแนวทงมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำตามที่ประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา และคู่มือการกำหนดโทษแห่งสหรัฐอเมริกากำหนดไว้ มาเป็นแบบอย่างในการพัฒนากฎหมายของประเทศไทย ทั้งนี้ด้วยวิธีการกำหนดให้มีมาตรการด้านกรอบระยะเวลาในการต้องถูกคุมประพฤติไปอีกระยะเวลาหนึ่ง และ “ตราระเบียบว่าด้วยการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด” ขึ้นใช้บังคับเป็นมาตรการเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ประกอบกับประมวลกฎหมายยาเสพติดอีกส่วนหนึ่ง และการนำมาตรการเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำตามพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือ ที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. ๒๕๖๕ มาใช้บังคับในกรณีการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด โดยอนุโลม

มาตรการเพื่อการสงเคราะห์ภายหลังปล่อย ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในแนวทงการสงเคราะห์ภายหลังปล่อยเข้ามาผนวกเป็นอีกส่วนหนึ่ง จากการศึกษาครั้งนี้ ปรากฏข้อมูลว่าภายใต้รัฐธรรมนูญว่าด้วยการให้โอกาส ค.ศ. ๒๐๐๗ ของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายของการสงเคราะห์ภายหลังปล่อย โดยเฉพาะในประเด็นการสนับสนุนเงินทุนสำหรับองค์กรเอกชนเพื่อการส่งเสริม

การจ้างงานผู้พ้นโทษ มาตรา ๒๑๑ และมาตรา ๑๑๑ ซึ่งการรับรองมาตรการสนับสนุนเงินทุนสำหรับองค์กรเอกชนเพื่อการส่งเสริมการจ้างงานผู้พ้นโทษนี้ นับเป็นมาตรการที่สามารถตอบสนองต่อกรณีการศึกษาในครั้งนี้ได้เป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการจ้างงานให้แก่ผู้พ้นโทษ อันเป็นการสร้างโอกาสให้ผู้พ้นโทษมีอาชีพและมีรายได้ที่มั่นคง อันจะทำให้ผู้นั้นไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีกภายหลังพ้นโทษ ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะขึ้นว่าควรกำหนดให้มีมาตรการสงเคราะห์ภายหลังปล่อย ด้วยวิธีการสนับสนุนเงิน ตามแบบอย่างของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยในที่นี้ให้กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายยาเสพติด โดยเพิ่มเติม ภาค ๒/๑ ว่าด้วยการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดและมาตรการสงเคราะห์ภายหลังปล่อยของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดขึ้นใช้บังคับเช่นเดียวกัน โดยบรรจุหลักการดังกล่าวไว้ในมาตรา ๑๒๓/๒ ระบุความขึ้น “ให้คณะกรรมการ ป.ป.ส. จัดสรรงบประมาณจากกองทุนเพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ ที่ประสงค์รับผู้พ้นโทษตามประมวลกฎหมายนี้เข้าทำงานเพื่อสร้างโอกาสให้ผู้พ้นโทษตามประมวลกฎหมายนี้ มีความมั่นคงทางรายได้และอาชีพอย่างเหมาะสม” หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายยาเสพติด รวมถึงการตราระเบียบว่าด้วยการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ตามแนวทางการพัฒนามาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ค้ายาเสพติดของประเทศไทยดังกล่าวนี้แล้ว ย่อมจะทำให้เกิดการแก้ไขป้องกันปัญหาอาชญากรรมจากยาเสพติดอย่างบูรณาการในทุกมิติ ทั้งในมิติของผู้เสพและในมิติของผู้ค้ายาเสพติดอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- กรมราชทัณฑ์. “คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ เอกสารองค์การสหประชาชาติ E/CN.15/2015/L.6/Rev. ภาคผนวก ข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง”. United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners) (ข้อกำหนดแมนเดลลา - Mandela Rules, พ.ศ. ๒๕๕๘.
- พยนต์ สินธุนาวา. “บทบาทและหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติด้านการสืบเสาะและพินิจ”. เอกสารประกอบผลงานเรื่องที่ ๑. กรมคุมประพฤติ: กระทรวงยุติธรรม, ๒๕๕๕.
- ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์. “แนวทางการพัฒนากฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิ และสงเคราะห์ผู้พ้นโทษในประเทศไทย”. วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม).
- สุพิชฌาย์ ศิริวัฒนา สิตะสิทธิ์. “แนวทางที่เหมาะสมในการลงโทษและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดซ้ำในกระบวนการยุติธรรมไทย”. ดุษฎีนิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต. คณะนิติศาสตร์: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

กรมราชทัณฑ์. “ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งองค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง”.

[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.correct.go.th> [๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๕].

_____. “คำแปลของข้อกำหนดกรุงเทพ”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.correct.go.th> [๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๕].

คำสั่งกระทรวงยุติธรรมที่ ๑/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๓. “เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการประสานงานเฉพาะกิจ เพื่อเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญของผู้พ้นโทษที่มีลักษณะพิเศษ”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://resolution.soc.go.th> [๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๖].

คำสั่งกระทรวงยุติธรรมที่ ๒๕/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๓. “เรื่องจัดตั้งศูนย์เฉพาะกิจเฝ้าระวังความปลอดภัยของประชาชน”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://resolution.soc.go.th> [๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๖].

ไทยรัฐออนไลน์. “สมศักดิ์เร่งดันกฎหมายติดตามพฤติกรรมผู้พ้นโทษ ถอดโมเดลออสเตรเลีย อเมริกา”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.thairath.co.th> [๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๖].

นริศร์ พรรณพัฒน์. “กฎหมายบังคับโทษ : ปัญหาเกี่ยวกับการสงเคราะห์หลังปล่อย”. วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต. (สาขาวิชานิติศาสตร์: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://grad.dpu.ac.th> [๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๕].

สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. “สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.oncb.go.th> [๙ ธันวาคม ๒๕๖๕].

หนังสือสำนักงานกิจการยุติธรรม ที่ ยธ ๐๙๑๐/๕๔๖ ลงวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๖๓. “เรื่องแจ้งคำสั่งและแนวทางในการดำเนินงานศูนย์เฉพาะกิจเฝ้าระวังความปลอดภัยของประชาชน”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://resolution.soc.go.th> [๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๖].

BBC News ไทย. “ยาเสพติด: ไทยแชมป์จับยาบ้า-ไอซ์ มากที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ออกและอาเซียนในปี ๒๐๒๑”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.bbc.com/thai/thailand-61633388> [๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๕].